

بہ نام پروردگار مہربان

روان شناسی کنکور

سید رضا میر خانی

منابع کسب شناخت

منابع کسب شناخت	توضیحات
۱ استناد به نظر صاحب‌نظران (افراد باتجربه و متخصص) و مقام صلاحیت‌دار	<ul style="list-style-type: none"> • اندیشمندان اسلامی برای کسب شناخت، به آیات الهی، سیره نبوی و تعالیم بزرگان دین مراجعه می‌کنند.
۲ شیوه‌های مبتنی بر سیر و سلوک (روش‌های شهودی)	<ul style="list-style-type: none"> • مبتنی بر درک درونی • روش مورد استفاده عرفا برای کسب شناخت • مهم‌ترین ویژگی این شیوه، شخصی و غیر قابل تعمیم بودن آن است.
۳ شیوه خردگرایانه	<ul style="list-style-type: none"> • پی بردن به حقیقت چیزی با استفاده از شیوه‌های مبتنی بر منطق و فلسفه • روش مورد استفاده فیلسوفان
۴ روش علمی	<ul style="list-style-type: none"> • استفاده از روش‌های تجربی • عینی و قابل تکرار

- خطای دانشمندان علوم تجربی ← بیش از حد به یافته‌های خود اعتماد دارند و سایر منابع کسب شناخت را نامعتبر می‌دانند.
- موضع دانشمندان علوم تجربی نسبت به منابع دیگر شناخت باید «نمی‌دانم» باشد، نه اینکه بگویند «نیست».
- روش علمی: فرایند جست‌وجوی با قاعده و نظام‌دار برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین.

۱. گزینه ۲»

گزینه‌های «۱»، «۳» و «۴» جمله‌های خبری هستند که به ارتباط بین پدیده‌ها اشاره دارند؛ ولی گزینه «۲» یک جمله سؤالی است.

۲. گزینه ۳»

فرضیه جمله‌ای خبری است؛ یعنی نباید امری، سؤالی و عاطفی باشد. فقط گزینه «۳» جمله خبری است.

۳. گزینه ۳»

۴. گزینه ۱»

اولین قدم در پژوهش علمی، مسئله است. گزینه «۱»، جمله سؤالی است. **گزینه ۲»** توصیف به چستی و تبیین به چرایی پدیده‌ها اشاره می‌کند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: تبیین و تبیین

گزینه «۳»: تبیین و تبیین

گزینه «۴»: تبیین و توصیف

۶. گزینه ۲» بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: تبیین و تبیین

گزینه «۳»: توصیف و توصیف

گزینه «۴»: تبیین و تبیین

۷. گزینه ۴» بررسی عبارات:

غیرقابل تعمیم بودن ← روش شهودی

مبتنی بر منطق بودن ← روش خردگرایانه

روش عینی و قابل تکرار بودن ← روش علمی

۸. گزینه ۳»

در تعریف عملیاتی، متغیر مورد مطالعه باید به صورت عینی و دقیق تعریف شود. به گونه‌ای که همه افراد با مطالعه تعریف متغیر مورد نظر، برداشت یکسان یا تقریباً یکسانی از آن داشته باشند.

۹. گزینه «۴» «عملیاتی کردن» یعنی تبدیل مفاهیم به عدد تا بتوانیم آن‌ها را اندازه‌گیری کنیم. نمره، خاصیت اندازه‌گیری دارد.

۱۰. گزینه «۲»

«عملیاتی کردن» یعنی مفاهیم را به عدد تبدیل کنیم و فقط گزینه «۲» این قابلیت را دارد.

۱۱. گزینه «۴» «عملیاتی کردن هوش» زمانی امکان‌پذیر است که بتوانیم آن را به عدد تبدیل کنیم. برای عملیاتی کردن هوش باید از آزمون استفاده کنیم و هوش را اندازه‌گیری کنیم.

۱۲. گزینه «۳» سارا بر اساس پردازش ادراکی عمل می‌کند و این پردازش فقط بر ویژگی‌های ظاهری محرک (رنگ قرمز) تأکید دارد و بر اساس شناخت پایه است؛ ولی سپیده بر اساس پردازش مفهومی عمل می‌کند که مبتنی بر شناخت عالی است.

۱۳. گزینه «۲» بررسی سایر عبارات:

عبارت «الف»: به هر نوع فعالیت مورد مشاهده جاندار، «رفتار» می‌گویند.
عبارت «ت»: در نظر گرفتن مراحل رشد از روش‌های تربیتی ابن‌سیناست.
عبارت «ث»: فارابی بر اصول و روش‌های تربیت از جمله بعد مثبت انسان تأکید دارد.

۱۴. گزینه «۴» بررسی عبارت‌ها:

مهم‌ترین ساختار پیش‌مغز ← قشر مخ
کنترل فعالیت‌های قلبی، تنفس، بلع و هضم ← بصل النخاع
پردازش اطلاعات شنیداری ← قطعه گیجگاهی
گنجینه دانش معنایی ← نیمکره راست

۱۵. گزینه «۲»

مخچه مسئول کنترل هماهنگی بدن، توازن و کشش عضلانی است و نیمکره چپ نقش مهمی در زبان‌آموزی و حرکت دارد.

انواع سکته

سکته کم‌خونی: وقتی طی سالیان دراز، بافت‌های چربی در رگ‌های خونی به وجود می‌آیند، تکه‌ای از این بافت جدا شده و در سرخرگ مغز متوقف می‌شود.

سکته خون‌ریزی: وقتی یک رگ خونی در مغز پاره می‌شود، باریزش خون، سلول‌های مغزی موجود در منطقه آسیب‌دیده می‌میرند.

روش‌های جمع‌آوری اطلاعات در روان‌شناسی

۱ مشاهده

در مراحل اولیه پژوهش، بررسی آزمایشگاهی امکان‌پذیر نیست؛ به همین دلیل، موضوع مورد مطالعه از راه مشاهده تبیین می‌شود. مشاهده باید همراه با ثبت دقیق و به‌دور از پیش‌داوری شخصی باشد. برخی از محققان در محیط آزمایشگاهی به مشاهده رفتار مورد نظر می‌پردازند.

مثال: فیلم‌برداری از نوزادان ← مطالعه جزئیات الگوهای حرکتی آنان پس از تولد

← مشاهده دقیق رفتار حیوانات ← مطالعه رفتار نوع‌دوستانه به صورت تکاملی

۲ پرسش‌نامه

مطالعه مسائلی که بررسی آن‌ها به کمک مشاهده مستقیم امکان‌پذیر نیست.

محقق از خود فرد درباره رفتار یا افکار خاص او سؤال می‌پرسد. پرسش‌نامه باید دقیق و معتبر باشد.

پرسش‌نامه‌ها به صورت‌های مختلف نمره‌گذاری می‌شوند. از نتایج پرسش‌نامه باید با احتیاط استفاده کرد.

۳ مصاحبه

برای مطالعه موضوعاتی است که نمی‌توان آن‌ها را به صورت از پیش تعیین شده مشاهده کرد یا به کمک پرسش‌نامه بررسی کرد. مصاحبه برخلاف گفت‌وگوی معمولی، هدفمند و سازمان‌یافته است.

متداول‌ترین انواع مصاحبه

کاملاً ساختاریافته (نظام‌دار)

بدون ساختار (بدون نظام)

مصاحبه بدون ساختار	مصاحبه کاملاً ساختاریافته
<ul style="list-style-type: none"> • زمانی به کار می‌رود که نتوانیم موضوعی را به صورت مستقیم از فرد بپرسیم. • با پیروی از یک سری اصول و طرح کلی، فرد مصاحبه‌شونده را به سمت پاسخ مورد نظر هدایت می‌کند. • برای اخذ اطلاعات عمیق، از این نوع مصاحبه استفاده می‌شود. • بسیار وقت‌گیر است و به آموزش‌های ویژه نیاز دارد. • در این روش باید به نکات اخلاقی توجه داشت. 	<ul style="list-style-type: none"> • در این مصاحبه، از پاسخ‌دهنده سؤالاتی پرسیده می‌شود و او با جواب بلی یا خیر یا انتخاب یکی از گزینه‌ها پاسخ می‌دهد. • در همه پرسش‌ها معمولاً از این مصاحبه استفاده می‌شود. • شبیه پرسش‌نامه است و بر پرسش‌نامه ارجحیت دارد؛ زیرا در مصاحبه کاملاً ساختاریافته، اطلاعات بیشتری اخذ می‌شود.

۴ آزمون

افراد عادی جامعه، شاید بیش از روش‌های دیگر با استفاده از آزمون‌های روان‌شناختی مواجه شده باشند.

آزمون‌ها، ابزاری برای کمی کردن ویژگی‌های روان‌شناختی‌اند. ساخت آزمون‌ها دشوار است و فرایند پیچیده‌ای را طی می‌کند.

تقسیم مراحل رشد انسان در اسلام تا ۲۱ سالگی

<ul style="list-style-type: none"> • کودک در هفت سال اول سرور و آقااست. • باید آزاد باشد و بازی کند. • باید عواطف و احساسات درست او را رشد داد. • باید رفتار و گفتار پسندیده او را پرورش داد. • بدون اینکه توقع اطاعت از او داشته باشیم، باید از حس تقلیدش بهره بگیریم. 	<p>۱. هفت سال اول</p>
<ul style="list-style-type: none"> • کودک در هفت سال دوم فرمانبردار است. • کم کم باید زشتی‌ها و زیبایی‌ها را به او فهماند. • در تأدیب او کوشید. • او را به ارزش‌ها و دوری از زشتی‌ها رهنمون کرد. 	<p>۲. هفت سال دوم</p>
<ul style="list-style-type: none"> • کودک در هفت سال سوم وزیر و مشاور است. • باید به منزله مشاور با او رفتار کرد. • نباید به صورت آمرانه با او رفتار شود. • باید او را مانند عضو بزرگ خانواده دانست و مانند دیگران او را در تصمیم‌گیری‌ها دخالت داد. 	<p>۳. هفت سال سوم</p>

ویژگی‌های رشد در دوره قبل از تولد

- رشد انسان از زمان تشکیل نطفه شروع می‌شود.
- نطفه شامل اسپرم پدر (۲۳ کروموزوم) و تخمک مادر (۲۳ کروموزوم) است.
- یک تخمک بارور شده ۴۶ کروموزوم دارد و از طریق کروموزوم‌ها و ژن‌های روی آنهاست که صفات به ارث برده می‌شود.

انواع خطاهای حافظه

۱. حذف کردن (فراموشی)

فراموشی: ناتوانی در یادآوری و بازشناسی اطلاعاتی که قبلاً وارد حافظه شده است. در این خطا فرد بخش‌هایی از خاطرات سپرده شده را فراموش می‌کند.

۲. اضافه کردن

فرد در یادآوری اطلاعات گذشته به تحریف خاطرات یا افسانه‌بافی روی می‌آورد.

در این خطا فرد چاله‌های ایجاد شده را پر می‌کند.

حافظه کاذب: یکی از رایج‌ترین خطاهای اضافه کردن، بازشناسی یا یادآوری غیر واقعی رویدادی است که اتفاق نیفتاده و فرد به اشتباه ادعا می‌کند که آن رویداد خاص قبلاً اتفاق افتاده است.

مثال: در محاکم قضایی که از حافظه شاهدان عینی یک حادثه

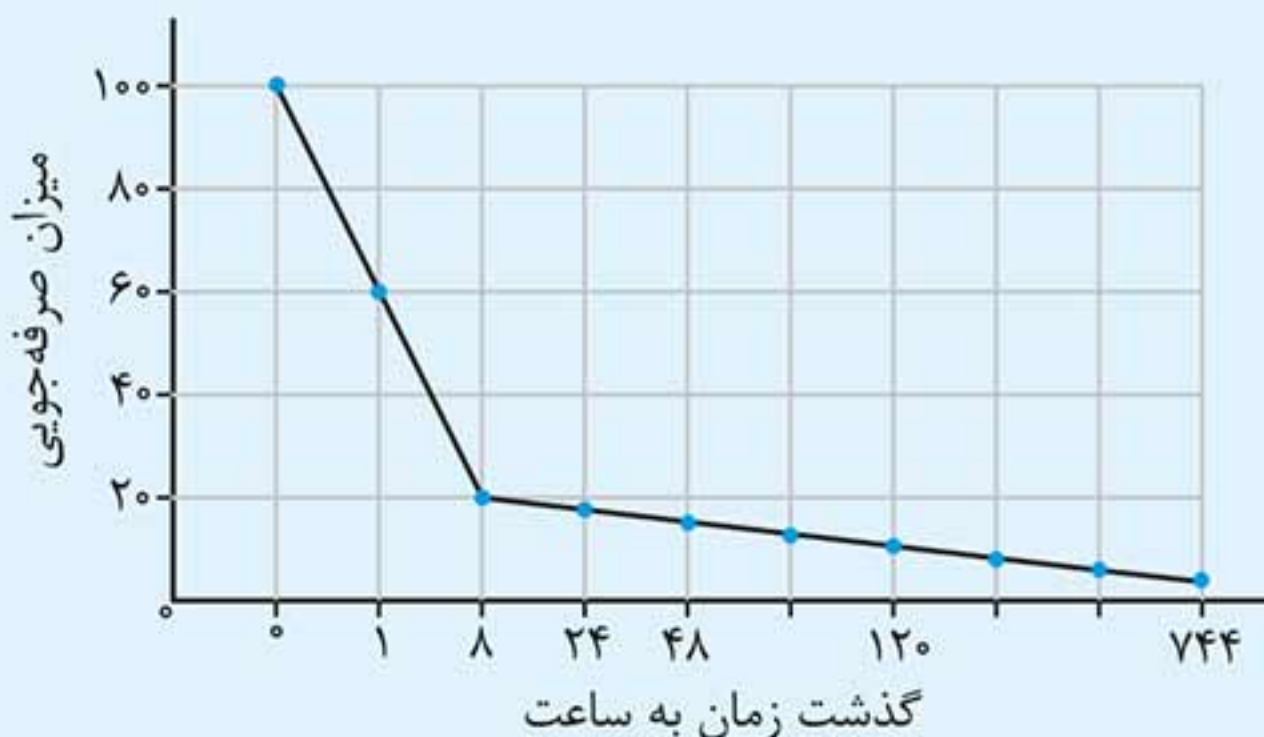
برای جمع‌آوری مستندات وقوع جرم استفاده می‌شود، به دلیل خطای اضافه کردن، احتمال شکل‌گیری حافظه کاذب وجود دارد.

مهم‌ترین عوامل مؤثر در ایجاد فراموشی

۱ گذشت زمان

طبق آزمایش ابینگهوس که در آن مجموعه واژگان بی‌معنا (مانند داک، وود، ساد و سیت) را حفظ کرد و بعد سعی کرد آن‌ها را به یاد بیاورد:

۱ با گذشت زمان بعضی از واژگان فراموش شدند. ۲ بیشترین مقدار فراموشی در ساعت‌های نخست بعد از یادگیری صورت می‌گیرد و هرچه زمان بیشتر بگذرد از شدت فراموشی کاسته می‌شود. ۳ بهترین شیوه کنترل اثر گذشت زمان، مرور اطلاعات در زمان مناسب است.

اثر گذشت زمان بر فراموشی (نمودار فراموشی)

طبق نمودار بالا، در ۲۴ ساعت اول، تقریباً نیمی از مطالبی که به حافظه می‌سپاریم فراموش می‌شود. دو روز بعد از یادگیری، نیز ۶۰ درصد اطلاعات فراموش می‌شود.

۲ تداخل اطلاعات

باعث درست یاد نگرفتن و فراموشی بخشی از اطلاعات می‌شود.

مثال: دبیر، درس روانشناسی دانش‌آموزان را به دو گروه تقسیم می‌کند. به گروه اول فصل اول روان‌شناسی را درس می‌دهد و به آن گروه اجازه می‌دهد نیم‌ساعت استراحت کنند و به گروه دوم، فصل دوم را آموزش می‌دهد؛ سپس از هر دو گروه آزمون می‌گیرد. گروهی که به استراحت رفته بودند نسبت به گروهی که سر کلاس نشسته بودند، عملکرد بهتری داشتند.

۳ عوامل عاطفی

عواطف مثبت و منفی مادر میزان فراموشی اطلاعات تأثیر می‌گذارد. هرچه مطالب را بیشتر دوست داشته باشیم، احتمال فراموشی کمتر است.

۵ کاهش اثر تداخل مطالب

یادگیری عمیق مطالب، اثر تداخل را کنترل می‌کند.
 یادگیری واژگان باید با فهم معانی آن‌ها همراه باشد.
 یادگیری سطحی موجب تداخل اطلاعات می‌شود.

۶ یادگیری با استراحت

اگر مطالب مختلف را پشت سر هم یاد بگیریم، یادگیری جدید مانع یادآوری مطالبی می‌شود که قبل از آن یاد گرفته‌ایم.
 یادگیری با فاصله اثر تداخل را کاهش می‌دهد.

۷ ساماندهی مطالب

منظور از سازماندهی حافظه، نظم بخشیدن و قفسه‌بندی اطلاعات است.
 حافظه بدون نظم و انضباط، مانند کتابخانه بدون فهرست‌نویسی از کتاب‌ها است.

۸ استفاده از رمزگردانی معنادار

تبدیل اطلاعات به رمزهای معنادار و استفاده از معانی برای به خاطر سپردن مطالب، موجب می‌شود مطالب را دیرتر فراموش کنیم؛ برای مثال هنگام به خاطر سپردن رمز کارت از تاریخ تولد خود و اعضای خانواده استفاده کنیم.

۹ مطالعه چند حسی (تصویرسازی)

رمزگردانی بیشتر مطالب، به صورت شنیداری است؛ اما اگر رمزگردانی دیداری را نیز با آن همراه کنیم، رمزگردانی اطلاعات قوی‌تر خواهد شد.
 استفاده از مطالعه چند حسی (شنیداری به همراه رمزگردانی دیداری) احتمال تداخل را کاهش می‌دهد.

۱۴ برگردان به زبان خودتان

اصرار بر حفظ واژگان کتاب، فراموشی بیشتری به دنبال دارد. برای اینکه دچار فراموشی نشویم، بهتر است مطالب یادگرفته را به زبان خودمانی برای خود بازگو کنیم.

نکته: هدف از داشتن حافظه قوی، شکل‌دهی به تفکر است. برای اینکه تفکر شکل بگیرد به حافظه قوی نیاز دارید؛ ولی حافظه قوی به تنهایی متضمن موفقیت نیست.

پرسش‌های چهار گزینه‌ای

۶۱. با توجه به جدول زیر، مصداق (الف)، (ب)، (پ) و (ت) به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

زمان بازیابی	ظرفیت یا گنجایش اندوزش	نوع رمزگردانی	مراحل حافظه / انواع حافظه
حدود نیم ثانیه	نامحدود	حسی	حسی
(ت)	2 ± 7 ماده	(الف)	کوتاه‌مدت
از چند دقیقه تا آخر عمر	(پ)	(ب)	بلندمدت

(۱) حسی همراه با توجه - عمدتاً دیداری - محدود - چند ساعت

(۲) حسی همراه با توجه - عمدتاً معنایی - نامحدود - چند دقیقه

(۳) ادراک - عمدتاً معنایی - نامحدود - چند ساعت

(۴) ادراک - عمدتاً دیداری - محدود - چند دقیقه

۶۲. به ترتیب رمزگردانی در کودکان و بزرگسالان به چه صورتی انجام می‌گیرد و پدیده نوک‌زبانی به مشکل کدام مرحله حافظه اشاره دارد؟

(۱) جزء به کل - کل به جزء - بازیابی

(۲) جزء به جزء - کلی - بازیابی

(۳) جزء به کل - کل به جزء - ذخیره‌سازی

(۴) جزء به جزء - کلی - ذخیره‌سازی

۶۳. به ترتیب هر یک از عبارات‌های زیر به کدام حافظه بلندمدت اشاره دارد؟

(الف) اصول دین شامل ۵ مورد است.

(ب) ساعت ۵ بعد از ظهر دیروز خانه دوستم بودم.

(پ) آنکارا پایتخت ترکیه است.

(ت) دیروز امتحان روان‌شناسی داشتم.

(۱) معنایی - رویدادی - معنایی - رویدادی

(۲) معنایی - معنایی - رویدادی - معنایی

(۳) رویدادی - معنایی - رویدادی - معنایی

(۴) رویدادی - رویدادی - معنایی - معنایی

۶۴. همه گزینه‌ها در رابطه با حافظه کوتاه‌مدت درست است، به جز.....

(۱) مهم‌ترین دلیل فراموشی اطلاعات در حافظه کوتاه‌مدت، محو شدن مواد اطلاعاتی حافظه، به دلیل گذشت زمان است.

(۲) زمان بازیابی در حافظه کوتاه‌مدت حداکثر چند دقیقه است و ظرفیت اندوزش آن 2 ± 7 ماده است.

(۳) ردهای حسی ذخیره‌شده در حافظه حسی، در صورت توجه به اطلاعات تبدیل می‌شوند و به حافظه کوتاه‌مدت و کاری انتقال می‌یابند.

(۴) حافظه کوتاه‌مدت، نقش مهمی در تفکر دارد و همانند یک تخته‌سیاه است که ذهن، محاسباتش را بر روی آن انجام می‌دهد.